

ARKAİK DÖNEM

Sikkelerin Sınıflandırılması

Antik sikkeler Grek, Roma ve Bizans olmak üzere üç ana başlık altında toplanmaktadır. Bunun yanında Pers, Parth , Hint – Baktria devleti ile Kuzey Afrika’da çeşitli kavimler tarafından basılmış sikkeler teknik olarak Grek özelliği yansıttıklarından Grek sikkeleri arasında değerlendirilirler. Fakat tamamıyla sematik olan bu tasnif, daha ziyade müzelerde sikke koleksiyonlarının idaresini ve bu koleksiyonları oluşturan katalogların kullanılmasını kolaylaştırdığı için yapılmıştır.

Kronoloji

Grek sikkeleri teknik ve sanatsal yönleri dikkate alınarak VII evreye ayrılmaktadır.

I – M.Ö. 650 – 480 Arkaik Evre

II- M.Ö. 480 – 415 Geçiş (Klasik) Evresi

III- M.Ö. 415 – 336 Klasik (Yüksek Klasik) Evre

IV- M.Ö. 336 – 280 Hellenistik Evre

V- M.Ö. 280 – 146 Gerileme

VI – M.Ö. 146 – 27 Gerileme Evresinin Devamı

VII – M.Ö. 27 – M.S. 268 İmparatorluk Evresi

Bu kronolojiyi daha basit olarak şu şekilde de yazabiliriz.

I – 650 – 490/80 (Sikkenin icadından Pers savaşlarına kadar olan dönem)

II – 480 – 330 (Pers savaşlarından İskender’in Pers büyük kralı olmasına kadar olan dönem)

III – 330 – 30 (Mısır’ın Roma idaresine girdiği dönem)

Arkaik Dönem’in ilk sikke basan kentleri Lydia krallığı, Persler ve onları takiben de, Grek şehir devletleridir. Bu dönemin en genel karakteristiği kaba işçilik ve donuk tiplerdir. Sikkelerde genelde düzgün bir form yoktur, formlar daha çok biçimsiz yada bakla tanesi formatındadır. Başlangıçta herhangi bir tipin yer almadığı sikkelerde arka yüzlerde dönemin önemli teknik özelliklerinden biri olan kare yada dikdörtgen çukurluklar (= Quadratum Incusum) yer alır. Yani kısaca arkaik dönem sikkelerinde tek yönlü bir görünüm hakimdir. Ancak dönemin sonlarına doğru arka yüzlerdeki çukurlukların içine de bir tip yerleştirilmiş ve böylece sikkeler tek yönlülükten kurtularak sikkede ki önemli bir gelişim halkası tamamlanmıştır. Arkaik dönemin

teknik anlamdaki en önemli özelliklerinden biri de sikkelerin ham metal topaklarına darp edilmesinden kaynaklanan betim ile sikke kenarında oluşan kabartılı yapıdır.

Arkaik dönemde sikkeler bir yüzde yüksek kabartma olarak yer almaktadır. Arka yüzde ise, yukarıda ifade ettiğimiz gibi quadratum incusum adı verilen çukurluklar yer almaktadır. Ancak güney İtalya kentlerinden bazılarında (Kroton, Metapontus, Sybaris) sikkelerde değişik bir teknik söz konusudur. Bu kentlerin sikkelerinde ön yüzde yer alan betimin aynısı arka yüzde bu defa çukur olarak (= Intaglio) yer almaktadır.

Arkaik Dönem sikkeleri stilistik açıdan değerlendirildiğinde sikkelerdeki görülen sanatsal özelliklerin plastik sanatların diğer kollarında görülen stille aşağı yukarı aynı özellikleri yansıttığı dikkati çekmektedir.

İnsan figürlerinin saçları ve hayvanların yeleleri noktalarla gösterilmektedir. Elbiseler paralel çizgilerle konturlanmakta, dudaklar kalın, gözler iri ve baş profilden gövde cepheden bile olsa bile cephedendir. Arkaik gülümseme, sivri çene, üçgen vücut, kalın kaslı ve kaba yapıya sahip insan vücutları ve vücut hatlarındaki linear (= çizgisel) hatlar dönemin önemli stilistik özellikleridir. Figürlerde bacaklar yandan, vücudun üst kısmı ise genelde geriye dönüktür. Profilden verilen vücutta gövde cephedendir. Birden fazla figürler çift konturla gösterilirken hayvan figürlerinde genelde stilize işleniş hakimdir.

Arkaik dönemde görülen sikke tipleri:

Hayvanlar :

Tanrı ve Tanrıcalar

Aslan Koç

Zeus/ Athena

Boğa Kartal

Hera/ Apollon

Keçi Arı

Poseidon

Horoz Baykuş

Herakles

Geyik Kaplumbağa

Yaban Domuzu

Yunus Balığı

Dionysos/Afrodit

Karışık Yaratıklar

Pegasos

Grifon

Sfenks

Kanatlı İnsan (=Cin)

Gorgo Başı

Diğer

Sandalet

İstiridye

Kalkan

Tripod

Kantharos

Oinohoe

Kare Alanlar

Bitkiler

Mısır

Buğday

Üzüm

Asma

Silphium

**DERS NOTLARI VE GÖRSELLER SADECE
EĞİTİM AMAÇLI KULLANILMIŞTIR.
PROF. DR. VEDAT KELEŞ DERS NOTLARI**

